

šilja na Hrvatski dom v Zagreb. Da pa društvo vé, v kolikih iztiskov ima „Almanak“ tiskati dati, se sprejema naročnina le do konca tega meseca. — Želeti je, da „Almanak“ cenjenega društva „kao cvietak mladjih srdaca Hrvatskih“ najde mnogo naročnikov tudi med slovenskim svetom; zato sprejema tudi vredništvo „Novic“ rado naročnino.

Mnogovrstne novice.

* *Velikost mesta Londona.* London obsega danes 700 Angleških štirjaških milj; šteje čez 4 milijone prebivalcev, med katerimi je 100.000 tujcev iz vseh kotov svetá. London ima med svojimi prebivalci več katoličanov kakor Rim, več judov kakor Palestina in več Škotov kakor Edinburg. Vsacih 5 minut se rodi en človek, vsacih 8 minut pa eden umrje. V ulicah tega mesta, katere skupaj so 7000 Angleških milj dolge, se vsak dan poprek primeri po 7 nesreč. Vsak dan se pomnoži število prebivalcev za 123 oseb, vsako leto pa za 45.000. Policijsko kazalo izkazuje poprek vsako leto 117.000 glasovitih hudodelcev; v mestu biva do 23.000 razglašenih vlačúg, pijancev pa vsako leto pride pred sodnijo 38.000. — V tem mestu živijo danes najbolj zagrizeni sovražniki Rusije, pa precartani prijatelji Magjarov.

* *V severni Kini lakota* še zmirom mori ljudi tako, da jih vsak dan na tisoče umrje glada. Možje prodajajo na sejmih svoje žene, stariši otroke, katerim nimajo nič jesti dati. Mlada dekleta se po 15 frankov (6 gold.) prodajajo Mohamedancem. Kakor pri nas živino gonijo na sejme, tako se že več mesecev godí zdaj v Kini z ženskami in otroci. — Da taka poročila niso laž, kaže to, da so vzeta iz pisem ondi bivajočih katoliških misijonarjev, kakor „poslano“ priča v 107. listu „Vaterlanda“.

* *Velika fabrika za 5 gold. prodana.* V Taboru na Českem je prišla sládnica (fabrika, ki dela slad, Malz), na kant, ki je bila 15. dne t. m. po javni dražbi prodana. S stroški 150.000 gold. je bila leta 1872. narejena in leta 1877. z dotičnimi zemljišči na 110.700 gold. sodniško cenjena, pri 3. dražbi gori imenovani dan pa za pet goldinarjev prodana. Kupila jo je Taborška hranilnica, ki se je edina za kupca oglasila. Še isti dan se jej je od druge strani za njo ponudilo 36.000 gold. (Misliti se sme, da je fabrika bila zeló zadolžena pri hranilnici).

Politične stvari.

Ali bode iz te moke kaj kruha?

Pogajanje z Ogersko ni imelo do sedaj še nobenega vspeha; vse je še tam, kjer je bilo, da! razpoka med Avstrijo in Ogersko se je celó še bolj razširila. Brezvspešna obravnava se je vršila dozdej posebno o dveh zadevah: o donesku svote Avstrije in Ogerske k skupnim državnim stroškom in pa o 80 milijonih državnega dolgá.

O prvem gre za to, da bi se na novo za 10 let pogodili zarad doneska k skupnim državnim stroškom, ki so znašali dozdej za Avstrijo 70, za Ogersko pa 30 odstotkov. Ta razmera očividno obtežuje našo polovico (Avstrijo) že preveč, a vendar se zdaj Magjari branijo, še celih 30% za prihodnje vzeti na svoje rame. Res čudni svetniki so Magjari! Oni hočejo biti in „de facto“ so res tudi komandanti Avstrijske politike, plačevali pa naj bi mi Avstrijanci.

Pri tem pride — kakor „Obzor“ dobro omenja — človeku na misel ona ljudska pravljica o mlinarji in

njegovem kumu. Mlinar je namreč videl iti svojega kuma (botra) z žakljem proti mlinu. Brž si je mislil: „dobro, da pride kum, temu bom vzel dvojno mlevščino.“ Kum pa je zopet modroval tako-le: „dobro, da imam za kuma mlinarja; ta mi bo smel žito brez mlevščine.“

Prav taka kuma sta si zdaj Avstrijec in Oger. Avstrijec misli: „jaz bom plačeval še dalje po 70 odstotkov za skupne državne potrebe, če Oger prevzame 30 odstotkov od 80 milijonov skupnega državnega dolgá.“ Ogerski kum pa misli ravno nasprotno: „jaz sem pripravljen k skupnim državnim potrebščinam plačevati po 30 odstotkov še dalje, če me Avstrija odveže doneska k plačilu 80 milijonskega bankinega dolgá.“

Po takem ni torej čuda, da se ne pride do nobenega sporazumka.

Mi bi lagali, ako bi rekli, da smo prijatelji Ogrov, tedaj se ne poganjamo za-nje, a pripoznati moramo, da imajo prav iz svojega stališča. Kakor žid Shylok v „Trgovcu Benečanskem“ imajo Ogri svoje „pismo“ v rokah, po katerem se ne morejo smatrati za sodolžnike onih 80 milijonov, ki jih je Avstrija dolžna Dunajski banki.

Leta 1867. so namreč odločno izrekli, da ne vzamejo nič Avstrijskih dolgov ná-se, češ, da ti dolgovi niso bili narejeni na ustavnem potu. Ta njih izjava je bila sprejeta v državne temeljne postavbe in zato se morejo Ogri naslanjati ná njo ter upirati se temu, da je Ogerska tudi vzajemni porok za dolg narodni banki ali za druge državne dolgove Avstrijske. Tù ne veljá, če se fabrikanti prve pogodbe: Beust, Herbst, Giskra, Brestl in drugi iz tako imenovanega „purgarskega ministerstva“ sklicujejo na to, da je dolg bil narejen v obojnem skupnem gospodarstvu, da toraj morajo biti porok zá-nj tudi Ogri. Ogerska je nasproti vsemu temu odločno rekla, da teh dolgov ne pripozná za svoje, ker jih državni zbor Ogerski ni nikoli odobril.

Zdaj je prepozno drugače sukati, kar se je grešilo takrat, ko se je na vrat na nos stvaril dualizem, ki je Avstrijo razcepil na dvoje. Kakor so razprave med Avstrijsko in Ogersko deputacijo kazale, se Ogerska trdovratno drži svojega „scheina“, in Ogerski zbor tudi ne bo druge pesmi pel, kakor jo je pela Ogerska deputacija.

Če bi pa tudi Ogri popustili nekoliko svojo trdovratnost, vendar s tem vse to vprašanje nikakor ni še rešeno, kajti Dunajski banki gre najbolj za to, ali je dolžnik zmožen plačati svoj dolg. Upnik je Dunajska „Nationalbank“, dolžnica pa bi deloma bila Avstrija, deloma pa Ogerska. Pri sedanjem stanju Ogerskih financ ni nikakoršnega izgleda, če tudi bi Ogerska vlada podpisala dolžno pismo, da bi dolg plačala. Banki mora biti ležeče na tem, da je dolžnik sploh zmožen plačati. Ona ima še zdaj v rokah dolžno pismo nekdanje vlade Avstrijske; to pismo jej je skupno poroštvo Avstrije in Ogerske. Če se pa dolg 80 milijonov razdelí tako, da vsaka je porok le za svoj del, potem ne stoji več ena za drugo, ampak vsaka le za-se. Avstrija je porok le za svoj del in če bi prišla na kant, bi banka zgubila; isto tako bi se jej godilo, ako bi Ogerska prišla v konkurs, predno bi plačala svoj del dolgá.

To ravno, da ima Dunajska banka zadnjo in odločno besedo o tej zadevi, bode odločilo osodo 80 milijonskega dolgá. Ona bo, če se razdere sedanje razmerje med njo in državo, zahtevala skupno poroštvo obeh dolžnikov ali pa kako drugačno varnost. Sme pa li prevzeti Avstrija tako ali enako poroštvo zá-se in za Ogre? Nikakor ne! Sedaj so Ogerske finance tako na slabem, da bi prej ali slej morala banki plačati tudi za Ogre; zato bi bila morala vlada na Dunaji in v Bu-

dapeštu, predno je spravila to reč v obravnavo, prepričati se o tem, je li banka z razdeljenjem dolgá in s tem zadovoljna, da jej je vsak dolžnik za svoj del porok? Ker se je pa to opustilo, utegne biti še veliko homatij z Dunajsko banko. Če ona namesti prejšnjega enega dolžnega pisma ne bo hotela sprejeti dveh novih dolžnih pisem, ki bi jej si zdela manj varna, se štrana dolgá 80 milijonov ne bo razmotala. Če pa banka tudi za novi dolžni pismi zahteva obojnega (skupnega) poročstva, pride Avstrija v gori omenjeno nevarnost, da bo morala slednjič ves dolg sama plačati.

Naši dopisi.

Iz Trsta 20. aprila. — Čitateljem „Novic“ nadejam se jako vrlo vstreči, ako njih zadnji dopis o žrtvovalnem bogo- in domoljubji milostljivega našega biskupa dr. Dobrile dopolnim s tem, kar je priobčila „Naša Sloga“ o tej zadevi. — Za osnutek konvikta, v katerem bi se učenci od prvih gimnazijskih šol vzdrževali, dokler ne stopijo v bogoslovske šole, se je — po poročilu gori imenovanega časnika — zbralo 24 gospodov v odbor pod predsedstvom biskupovim, ki bode nabiral doneske v navedeni namen. Ob enem pa dela blagi biskup še na to, da se po njegovi škofiji ustanovi bogoljubno društvo „Sveta obitelj“ (sveta familija), katera bi podpirala siromašne dijake v latinskih šolah in pa utemeljenje škofijskega konvikta; udje tega društva po mestih plačajo 1 gold., po vaséh pa 50 kr. leto in dan. Biskup Dobrila sam, ki jako varčno živi in ne mara za noben svetoven lišp, daruje vse, kar ima, temu krasnemu namenu. Prihranil se je po pohlevnem svojem življenji iz časa svojega biskupovanja 60.000 gold.; od teh je 20.000 gold., ko je bil premešten iz Poreča v Trst, daroval biskupiji Poreški za ustanovitev 8 dijaških štipendij, in zdaj se je znebil vsega imetja ter podaril ostalih 40.000 gold. za konvikt. Neka pobožna gospá je posnela škofovo plemenito dejanje in je za konvikt darovala 15.000 gold., dve drugi osebi darovale ste po 1000 gold., in neka bogoljubna Francozinja iz Odese, ko je izvedila škofa namen, poslala mu je 50 zlatih napoleonov. — Tako veselo napreduje početje, kateremu temelj je položil preblagi biskup, ki je sprevidel, da treba krepke podpore siromašni mladini, ki ima veselje do duhovnega stanu, pa nima pripomočkov, doseči svoj cilj. Škofija Tržaško-koperska ima letos samo 7 bogoslovcev, pa potrebuje 50 vsako leto, ker skoro polovica je še starčekov duhovnov. — Mi temu poročilu dodajamo le srčno željo: Bog poživi prevzvišenega biskupa Dobrila, ljubljenca našega naroda!

Iz Idrije 18. apr. (O umetni Idrijski ribji reji) kaj slišati utegne zanimati marsikaterega bralca „Novic“; zato jim podam po poročilu gosp. Ad. Šalaska, c. kr. gozdnega oskrbnika, iz „Wien. landw. Zeitg.“ nekoliko vrstic. — Okoli Idrije je velik cesarsk gozd, skozi katerega teče Idrijica, v kateri ima država pravico ribštva. Ker tista družba (konsorcij), ki je od leta 1871. ribštvo v Idrijci v najemu imela, ni ga hotela še dalje v najemu imeti z zavezo, da vsako leto najmanj 2000 postrv zaplodí v Idrijici, je c. kr. ministerstvo kmetijstva dovolilo c. kr. gozdnemu oskrbniku, da obdrži ribštvo v državni režiji proti temu, da prične umetno ribjo rejo (künstliche Fischzucht) v Idrijci. Gosp. Šalasek jo je novembra meseca leta 1876. začel s tem, da je napravil ribjo valivnico v gozdu blizu Idrije, ki se zove „Fürstov rovt“, za katero si je iz centralne ribarnice v Salzburgu naročil 3000 postrvjih

iker (Forelleneier) in ž njimi začel umetno ribjo rejo. Čeravno še novinec v tem ribštvu, mu je, kakor pravi, nova stvar vendar tako po sreči šla, da je v prvi dóbi svojega podvzetja naredil 5370 postrv (kamnišic, Bachforellen) in po Idrijici izpustil. Stroški, ktere je imel z napravo valivnice, z nakupom ribje zalege iz Salzburga, s plačo ribjega lova za umetno oplodbo, so znesli 130 gold. Ker se g. Šalasek nadja, da od onih 5370 v Idrijico izpuščenih postrv jih vsaj polovica, tedaj 2685, do 4. leta ostane vsako leto čvrstjih, bi potem vse te skupaj vagale 658 kilogramov; če se vrednost 1 kilograma postrv ceni na 50 krajc., bi vrglo to 329 gold. Ako se od tega zneska odtegne za lov prodajanih rib 131 gold, ostane 198 gold. čistega dohodka. Po takem bi na ribštvo naloženi kapital 130 gold. v 4 letih čez 11 od sto obresti donesel. Po tem Šalaskovem poročilu donaša umetna ribja reja precej dobička, pa tudi ribču veselja in zabave, kedar opazuje, kako se iz iker valijo ribice, ki v poprej mrtvo vodo prinesó živahnega življenja. — Jaz nisem prilike imel videti Šalaskovega podvzetja, zato gotovo mnogim našim bralcem, ki se zanimajo za umetno ribjo rejo, vstreže kdo drug naših ljudi, ki vé kaj več o njej.

Iz Kroke na Gorenjskem. (Čitalnica naša) napravi na belo nedeljo, 28. dne t. m. veselico s sledečim programom: 1. „Ilirija oživljena“, napev Benj. Ipavca po besedah Vodnikovih. 2) „Naglo bratje!“ od dr. Lovro Tomana. 3) Potem „Vdova in vdovec“, vesela igra v enem dejanji, poslovenil dr. Jan. Bleiweis. 4) „O tihi noči“, čveterospev Ant. Hajdrihov po besedah Jenkovih. 5) „Mili kraj“ Nedvedov. 6) „Sl. Glosa“ J. Koseskega, deklamacija. 7) „Šabljenka“, mazurka od Knitta; dvo-spev. 8) „Pod oknom“, napev Hajdrihov po besedah Prešernovih. 9) Tombola. 10) Ples. — Začetek ob 7. uri zvečer. Častite ude uljudno vabi

odbor.

Iz Ljubljane. — Iz Příbořa (Freiberg) na Moravskem nam je iz častitih rok došel poziv, katerega bistvo se glasi tako, kakor je zdolej natisnen, in katerega tudi mi toplo priporočamo našim rodoljubom in domorodkinjam. Novce in darove blagemu namenu bo rado sprejemalo vredništvo „Novic“ in njih sprejem naznanjalo v listu. Ker pa gre prošnja Moravskih nam bratov na adresu vsem Slovencem, so sl. vredništva vseh slovenskih časnikov naprošena, da v svojih listih blagovolijo priobčiti sledeči dopis:

Predragi nam Slovenci, mile nam Slovenke!

„O Velehrad! iz groba vstani,
Sovražnikom hrabro se brani!“

Fr. Sušil.

Bliža se tisočletnica smrti sv. Metoda, velicega aposteljna slovanskega.

Z veliko navdušenostjo smo obhajali leta 1863. tisočletnico prihoda sv. aposteljnov Cirila in Metoda v našo domovino. Ta svečanost je bila z enakim veseljem tudi pri Vas, dragi Slovenci, obhajana. Leta 1869. smo slavno praznovali tudi tisočletnico smrti sv. Cirila; ne dvomimo tedaj, da l. 1885. enako veličastno bomo praznovali tisočletnico smrti sv. Metoda na blagor vesoljnega naroda slovanskega.

Treba je pa, da se že zdaj pripravljamo na to svečanost. Velehrad je bil in bode vselej središče katoliškega življenja slovanskih narodov.

Dostojno je tedaj te velike ideje, da bi bazilika Velehadska v svoji stari slavi zopet zaslovela, k čemur pa je potreba pomoči in podpiranja vseh zvestih slovanskih sinovanskih sinov, ker so stroški za olep-